

Sygn. akt I Ns 493/20

UZASADNIENIE

W dniu 20 lipca 2020 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa z siedzibą we W. złożyła wniosek

o zmianę postanowienia wydanego przez Sąd Rejonowy w Sieradzu w dniu 24 stycznia 2014 roku, w sprawie o sygn. akt I Ns 1334/12, poprzez orzeczenie, że spadku po E. G. nie dziedziczy wnuk – O. P. (1).

Sąd ustalił co następuje:

W dniu 8 lutego 2011 roku zmarła E. G. (odpis skrócony aktu zgonu -akta sprawy I Ns 1334/12, koperta k. 7).

W dniu 24 stycznia 2014 roku w sprawie o sygn. akt I Ns 1334/12 Sąd Rejonowy w S. wydał postanowienia w którego punkcie 1. stwierdził, że spadek po E. G. na podstawie ustawy nabyli mąż spadkodawczyni A. G. w 3/6 części oraz wnuki spadkodawczyni D. R., K. P. (1) i O. P. (1) po 1/6 części każdy z nich, z tym że D. R., K. P. (1) i O. P. (1) nabyli spadek z dobrodziejstwem inwentarza, a A. G. nabył spadek wprost, (dowód: postanowienie k. 108 - akta sprawy I Ns 1334/12).

O. P. (1) urodził się (...), (dowód: odpis skrócony aktu urodzenia k. 76 – akta sprawy I Ns 1334/12).

Podczas rozprawy w dniu 18 sierpnia 2021 roku uczestniczka postępowania E. K. nie zmieniła swojego stanowiska w sprawie w porównaniu z postępowaniem prowadzonym uprzednio w sprawie I Ns 1334/12. Złożyła zapewnienie spadkowe

w którym podała, że wraz z rodzeństwem (tj. A. P. i M. P.) odrzucili spadek po zmarłej matce. Ponadto E. K. odrzuciła spadek w imieniu swoich małoletnich dzieci – M., K. i A.. Ma ona jeszcze jedno dziecko – M., który nie był poczęty w chwili otwarcia spadku. E. K. oświadczyła również, że M. G. nie ma dzieci, a A. P. ma czwórkę dzieci – D., K., O. i M., przy czym dwoje ostatnich urodziło się po śmierci babki – E. G. i nie byli poczęci w dniu otwarcia spadku. Poza tym, oświadczyła, że spadkodawczyni nie pozostawiła testamentu, a w skład spadku nie wchodziło gospodarstwo rolne, (dowód: oświadczenia o odrzuceniu spadku zarejestrowane za sygn. akt: I Ns 1569/11, I Ns 1570/11, I Ns 1571/11, I Ns 555/11, I Ns 554/11, I Ns 534/11; protokół rozprawy z dnia 18.08.2021 r., nagranie 00:01:42-00:04:47, płyta k. 66).

Na rozprawie w dniu 24 września 2021 roku stawiał się jedynie A. G., który wniósł o to, by sąd tak zmienił postanowienie, aby on nie dziedziczył po żonie z uwagi na długi. A. P. oraz jej dzieci - K. P. (1), O. P. (1) i D. R. mimo skutecznego doręczenia im wezwań na rozprawę nie zajęły stanowiska w sprawie, (protokół rozprawy z dnia 24.09.2021 r., nagranie 00:00:03-00:03:21, płyta k. 72).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim w oparciu o akta sprawy I Ns 1334/12 oraz zgromadzone w niej dokumenty: odpisy skrócone aktów stanu cywilnego, zapewnienia spadkowe, zeznania uczestników oraz oświadczenia o odrzuceniu spadku.

Sąd nie znalazł podstaw do odmówienia powyższym dowodom wiarygodności.

Sąd zważył co następuje

Zgodnie z art. 679 k.p.c. dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia spadku. Przepis art. 679 k.p.c. określa szczególny tryb wzruszenia prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Stanowi on, iż jeśli wniosek o zmianę lub uchylenie składa osoba, która uczestniczyła w postępowaniu poprzedzającym wydanie kwestionowanego orzeczenia, to może ona oprzeć wniosek tylko na takiej podstawie, której nie mogła powołać w tym postępowaniu. Dodatkowo, że wniosek musi być wniesiony

w ciągu roku od dnia, w którym osoba ta uzyskała możliwość zgłoszenia go na tej podstawie. Ustawodawca powołanym przepisem wprowadza bowiem prekluzję dowodową dla ochrony stabilności porządku dziedziczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem. Termin roczny na złożenie wniosku dotyczy nie tylko osób będących uprzednio uczestnikami postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, ale również spadkobierców takich osób (por. postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 784/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 118, z glosą A. S., R. 2001, nr 11, s. 136; uchwała SN z dnia 21 marca 2001 r., III CZP 4/01, OSNC 2001, nr 10, poz. 144, z glosą A. S., R. 2002, nr 1, s. 92; orzeczenie SN z dnia 5 czerwca 2002 r., II CKN 944/00, IC 2002, nr 11, s. 47) i rozpoczyna swój bieg od dnia, w którym wskazana osoba uzyskała możliwość przytoczenia podstawy uzasadniającej dokonanie zmiany postanowienia (por. uzasadnienie uchwały SN z dnia 27 kwietnia 1982 r., III CZP 15/82, OSNC 1982, nr 8-9, poz. 118).

Na kanwie przedmiotowej sprawy należy stwierdzić, że ww. ograniczenia nie dotyczą wnioskodawczynie, która nie była uczestnikiem pierwotnego postępowania

w sprawie o sygn. akt I Ns 1334/12 – nabyła wierzytelność od uprzedniej wnioskodawczynie – Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. z siedzibą w G. w dniu 23 grudnia 2013 roku.

Zgodnie natomiast z art. 679 § 2 k.p.c. wniosek o wszczęcie takiego postępowania może zgłosić każdy zainteresowany. Ponieważ celem tego postępowania jest stwierdzenie nabycia spadku zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym, co do zasady wniosek w tym trybie może zgłosić każdy, komu przysługuje uprawnienie do wystąpienia z żądaniem o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie art. 669 (postanowienie SN z 12.01.1983 r., III CRN 218/82, LEX nr 2862).

Podobnie jak

w przypadku oceny legitymacji do złożenia wniosku na podstawie art. 669, także

w omawianym postępowaniu to okoliczności faktyczne każdej konkretnej sprawy decydują o przyjęciu, czy wnioskodawca jest „zainteresowanym” w rozumieniu art. 679, czy ma rzeczywisty, obiektywny interes prawny, czy też nie (postanowienie SN

z 6.02.2008 r., II CSK 433/07, LEX nr 497677), (P. Pruś [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 478-1217, wyd. IV, red. M. Manowska, Warszawa 2021, art. 679). Chodzi przy tym o obiektywny interes prawny, tj. obiektywną potrzebę wszczęcia postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przykładowo wskazano, że zainteresowanymi są m.in. spadkobiercy, ich następcy prawni, wierzyciele spadku

i wierzyciele spadkobierców, zapisobiercy, nabywcy spadku lub udziału w spadku, współwłaściciele przedmiotów wchodzących w skład spadku, kuratorzy spadku oraz wykonawcy testamentu. Rozważając ten problem, Sąd Najwyższy w postanowieniu

z 1.06.2000 r., IV CKN 470/00, LEX nr 52484, wskazał, że ustalenie prawidłowego porządku dziedziczenia ma dwa aspekty: publicznoprawny i rodzinno-osobisty,

(M. Kuchnio [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie nieprocesowe. Postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia akt. Postępowanie zabezpieczające. Komentarz, red. O. M. Piaskowska, Warszawa 2022, art. 669).

Wnioskodawczynie jako nabywca wierzytelności przysługującej względem spadkodawczynie – E. G., bez wątpienia posiada w przedmiotowej sprawie obiektywny interes prawny, a tym samym status zainteresowanego.

Z racji tego, że E. G. nie pozostawiła po sobie testamentu, to zgodnie

z art. 926 k.c. właściwym trybem jest dziedziczenie ustawowe, a wobec tego, że A. P. odrzuciła spadek po matce, to na gruncie art. 1020 k.c.

w zw. z art. 931 § 2 k.c. w jej miejsce wstąpiły dzieci. A. P. jest matką K. P. (1) urodzonego (...), D. R. urodzonej (...), O. P. (2) urodzonego (...) oraz M., która w dniu 18 sierpnia 2021 roku (według zapewnienia E. K.) była dwulatką, a więc urodziła się w (...) roku. O. P. (1) nabył spadek po zmarłej babce – E. G. w 1/6 części z dobrodziejstwem inwentarza.

Zgodnie z dyspozycją art. 927 § 1 k.c. nie może być spadkobiercą osoba fizyczna, która nie żyje w chwili otwarcia spadku, ani osoba prawna, która w tym czasie nie istnieje. Po danym spadkodawcy może być zatem spadkobiercą jedynie osoba fizyczna, która żyła w chwili otwarcia spadku. Spadkobierca musi więc – co do zasady – urodzić się przed śmiercią spadkodawcy i go przeżyć. Wyjątek od tej zasady przewiduje art. 927 § 2, zgodnie z którym dziecko

w chwili otwarcia spadku już poczęte (łac. nasciturus – „mający się urodzić”) może być spadkobiercą, jeżeli urodzi się żywe. Zdolność dziedziczenia nasciturusa jest więc uzależniona od warunku, który ma charakter zawieszający. Jego ziszczenie się (na gruncie prawa spadkowego domniemanie z art. 9 pozostaje aktualne) wywołuje skutek ex tunc (dziecko urodzone w późniejszym terminie należy traktować tak, jakby dożyło chwili otwarcia spadku), (J. C., J. K. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, red. P. N., LEX/el. 2022, art. 927).

Mając na uwadze, że prawidłowy okres trwania ciąży wynosi 40 tygodni, to O. P. (1) poczęty został 30 grudnia 2011 roku. Wyliczenie to ma charakter jedynie orientacyjny i matematyczny, świadczy jednak o tym, że nie jest to termin chociażby zbliżony do terminu otwarcia spadku (śmierci) E. G. – 8 lutego 2011 roku. Nie jest zatem biologicznie możliwe, aby w terminie o którym mówi art. 927 § 2 k.c. O. P. (1) był dzieckiem poczętym.

Zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy nie pozostawia zatem wątpliwości, że O. P. (1) nie posiadał zdolności do dziedziczenia po swojej babce. Jego rodzeństwo urodziło się natomiast przed datą jej śmierci, stąd przypadł im udział spadkowy ich matki.

W tych okolicznościach Sąd postanowił o zmianie postanowienia z Sądu Rejonowego w Sieradzu z dnia 24 stycznia 2014 roku wydanego w sprawie I Ns 1334/12 i stwierdził, że spadek po zmarłej E. G. nabyli mąż spadkodawczyni A. G. w $\frac{2}{4}$ części oraz wnuki spadkodawczyni – D. R. i K. P. (1) w częściach równych po $\frac{1}{4}$.

Mając natomiast na uwadze, że złożenie wniosku umożliwiło rozpoczęcie regulacji prawnej praw spadkowych po spadkodawcy należało uznać, iż jego wniesienie leżało we wspólnym interesie wszystkich zainteresowanych w sprawie i w tej sytuacji podstawę rozstrzygnięcia o pozostałych kosztach postępowania mógł stanowić jedynie art. 520 § 1 k.p.c.

Jedyne na marginesie należy zaznaczyć, że wszyscy spadkobiercy ustawowi nabyli spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 20 marca 2015 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, przepisów ustawy zmienianej w art. 1 (m.in. art. 1015 § 2 oraz art. 1016 k.c.), w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie stosuje się do spadków otwartych przed dniem wejścia

w życie niniejszej ustawy. Na gruncie przedmiotowej sprawy spadek po E. G. otwarty został w dniu 8 lutego 2011 roku, a więc ww. nowelizacja go nie dotyczy. Zgodnie z uprzednią treścią art. 1015 § 2 k.c. brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie (§ 1) jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny

z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Mając na względzie, że w przypadku D. R. i K. P. (2) nie zostały złożone oświadczenia

o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku, a zważając na to, że w dniu otwarcia spadku nie mieli oni pełnej zdolności do czynności prawnych (małoletni w wieku odpowiednio 9 lat i 4 lata), należało stwierdzić, że przyjęli oni spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Zgodnie natomiast z treścią art. 1016 k.c. przed nowelizacją, jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, uważa się, że także spadkobiercy, którzy nie złożyli w terminie żadnego oświadczenia, przyjęli spadek

z dobrodziejstwem inwentarza. Ugruntowane w tym zakresie stanowisko doktryny

i orzecznictwa jasno określało, że ograniczoną odpowiedzialność za długi spadkowe ponoszą zarówno spadkobiercy nieskładający żadnego oświadczenia co do spadku

i dziedziczący wspólnie z osobą, która wyraźnie przyjęła spadek z dobrodziejstwem inwentarza, jak i spadkobiercy nieskładający żadnego oświadczenia co do spadku,

a dochodzący do dziedziczenia wspólnie z osobami uważanymi za przyjmujących spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Stanowisko takie zaprezentował również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 lutego 1970 roku w sprawie II CR 388/69: „Jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza bez względu na to, czy nastąpiło to wskutek odpowiedniego oświadczenia woli, czy też przez niezłożenie takiego oświadczenia przez osobę nie mającą pełnej zdolności do czynności prawnych, uważa się, że spadkobiercy inni, posiadający pełną zdolność do czynności prawnych, którzy nie złożyli w ustawowym terminie żadnego oświadczenia w kwestii przyjęcia spadku,

również przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza”. Należy zatem zauważyć, że wobec tego, iż D. R. i K. P. (2) nabyli spadek z dobrodziejstwem inwentarza, a A. G. nie złożył w tym zakresie oświadczenia, to dziedzicząc z nimi również przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

Sąd w przedmiotowej sprawie nie zamieścił w treści orzeczenia informacji o tym, iż spadkobiercy nabyli spadek z dobrodziejstwem inwentarza z uwagi na aktualną treść Regulaminu urzędowania sądów powszechnych z dnia 18 czerwca 2019 roku. O ile w reżimie regulaminu obowiązującego od 2.04.2007 r. – 8.07.2015 r., a więc w czasie gdy procedowano w sprawie I Ns 1334/12 (Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia z 23 lutego 2007 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych Dz.U.2014.259 t.j. z dnia 2014.03.03), § 145 ust. 2 stanowił, że w przypadku nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, należy to zaznaczyć w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, to na gruncie aktualnie obowiązującego regulaminu Sąd nie jest do tego zobligowany. Mocą natomiast § 383 Regulaminu z dnia 25 czerwca 2015 roku (Dz.U.2015.925 z dnia 2015.06.30) - straciło moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia z 23 lutego 2007 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 259).

ZARZĄDZENIE

Odpis uzasadnienia z doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni.

S., dn. 27.04.2022 r.